

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 444/2024-32

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duľu a sudcov Ladislava Duditša (sudca spravodajca) a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], zastúpenej URBAN & PARTNERS s.r.o., advokátska kancelária, Červeňova 15, Bratislava, proti postupu Okresného súdu Senica v konaní vedenom pod sp. zn. 3C/42/2017 a postupu Krajského súdu v Trnave v konaniach vedených pod sp. zn. 24Co/103/2022, sp. zn. 21Co/57/2023 a sp. zn. 21Co/47/2024 takto

r o z h o d o l :

- Postupom Okresného súdu Senica v konaní vedenom pod sp. zn. 3C/42/2017 **bolo porušené** základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd, jej právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a čl. 47 Charty základných práv Európskej únie.
- Sťažovateľke **priznáva** finančné zadosťučinenie v sume **500 eur**, ktoré **je** Okresný súd Senica **povinný** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Okresný súd Senica **je povinný** nahradiť sťažovateľke trovy konania v sume **856,75 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Vo zvyšných častiach ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 16. augusta 2024, prijatou na ďalšie konanie uznesením č. k. IV. ÚS 444/2024-15 z 10. septembra 2024 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48

ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), svojho práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a čl. 47 Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „charta“) postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 3C/42/2017 v období po právoplatnosti nálezu ústavného súdu č. k. III. ÚS 381/2021-37 zo 16. septembra 2021 a v konaniach krajského súdu vedených pod sp. zn. 24Co/103/2022, sp. zn. 21Co/57/2023 a sp. zn. 21Co/47/2024. Sťažovateľka navrhuje, aby jej ústavný súd priznal finančné zadosťučinenie vo výške 2 000 eur od okresného súdu a vo výške 3 000 eur od krajského súdu a náhradu trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľka ako žalobkyňa spolu s nebohým manželom podali 14. septembra 2017 na okresnom súde žalobu o určenie neplatnosti zmluvy o zriadení záložného práva. Ústavný súd nálezom č. k. III. ÚS 381/2021-37 zo 16. septembra 2021 rozhodol, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní bolo porušené základné právo sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 listiny, právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a čl. 47 charty. Súčasne ústavný súd prikázal okresnému súdu konať v napadnutom konaní bez zbytočných prietáhov. Sťažovateľom priznal finančné zadosťučinenie každému v sume po 400 eur a náhradu trov konania. Nález ústavného súdu nadobudol právoplatnosť 28. septembra 2021.

3. V dôsledku úmrtia žalobcu v 2. rade (manžela sťažovateľky) bolo napadnuté konanie prerušené do ukončenia dedičského konania. Okresný súd uznesením z 25. februára 2022 rozhodol o pokračovaní v napadnutom konaní a následne uznesením zo 4. mája 2022 žalobu odmietol a sťažovateľke uložil povinnosť zaplatiť žalovanému trovy konania v plnom rozsahu. Uznesenie okresného súdu bolo zrušené uznesením krajského súdu č. k. 24Co/103/2022-235 zo 7. decembra 2022. Spis bol okresnému súdu vrátený 14. decembra 2022.

4. Okresný súd rozhodol v merite veci rozsudkom z 22. júna 2023, proti ktorému podala sťažovateľka 21. augusta 2023 odvolanie. Listom z 12. decembra 2023 krajský súd oznámil sťažovateľke, že spor bol z dôvodu funkčnej príslušnosti postúpený Krajskému súdu v Bratislave. Sťažovateľka podala 22. januára 2024 Krajskému súdu v Bratislave námietku funkčnej príslušnosti a návrh na predloženie spisu najbližšie nadriadenému súdu na rozhodnutie o funkčnej príslušnosti. Najvyšší súd Slovenskej republiky rozhodol, že na rozhodnutie je funkčne príslušným krajský súd.

5. Zo zistení ústavného súdu vyplýva, že spis napadol opätovne krajskému súdu 12. apríla 2024, odvolacie konanie je v súčasnosti vedené pod sp. zn. 21Co/47/2024 a o podanom odvolaní nebolo do dňa podania ústavnej sťažnosti právoplatne rozhodnuté.

II.

Argumentácia sťažovateľky

6. Podstata sťažnostnej argumentácie spočíva v tvrdenom porušení označených práv podľa ústavy, listiny, dohovoru a charty zbytočnými prietahmi okresného súdu a krajského súdu v napadnutom konaní v období po právoplatnosti nálezu ústavného súdu č. k. III. ÚS 381/2021-37, teda od 28. septembra 2021. Od podania žaloby uplynulo ku dňu podania ústavnej sťažnosti 6 rokov, 11 mesiacov a 2 dni a od vydania nálezu 2 roky a 11 mesiacov, pričom napadnuté konanie nie je právoplatne skončené ani v merite veci, ani v časti náhrady trov konania.

7. Sťažovateľka zhodnotila, že ide o spotrebiteľský spor patriaci do bežnej rozhodovacej praxe súdov, ktorý sa nevyznačuje žiadnou právnou ani faktickou zložitou. Zo sporového materiálu síce vyplýva jej aktívna účasť, avšak nemožno klásť na jej ťarchu, keď využíva vnútroštátne prostriedky nápravy. Sťažovateľka predsedovi súdu opakovane adresovala sťažnosti na prietahy v konaní, a to podaniami z 21. januára 2019, zo 7. januára 2021 a z 28. februára 2023.

8. Zbytočné prietahy v napadnutom konaní boli spôsobené výlučne postupom okresného súdu a krajského súdu, ktoré ani po vydaní nálezu ústavného súdu neodstránili stav právnej neistoty sťažovateľky. Postúpenie spisu Krajskému súdu v Bratislave a následné opätovné prikázanie veci krajskému súdu zo strany najvyššieho súdu podčiarkuje nesústredenú a zmätočnú činnosť zo strany krajského súdu. Vo veci nie je stále právoplatne rozhodnuté a priebeh konania ani nenasvedčuje tomu, že by malo byť rozhodnuté v blízkom období, keďže nie je ani len nariadený termín pojednávania a stav právnej neistoty sťažovateľky stále pretrváva.

III.

Vyjadrenie okresného súdu, krajského súdu a replika sťažovateľky

III.1. Vyjadrenie okresného súdu:

9. Predseda okresného súdu vo svojom písomnom stanovisku v podstatnom uviedol, že v období po právoplatnosti nálezu ústavného súdu č. k. III. ÚS 381/2021-37 nedochádza zo strany okresného súdu v napadnutom konaní k žiadnym subjektívnym prietahom. Na podporu svojej argumentácie uviedol chronologický prehľad procesných úkonov okresného súdu a, nadväzujúc na to, konštatoval, že okresný súd vo veci riadne koná, boli vydané viaceré procesné rozhodnutia v zmysle ustanovení Civilného sporového poriadku, ktoré sú predpokladom pre správny procesný postup pred rozhodnutím súdu vo veci samej. Ústavnú sťažnosť považuje za nedôvodnú.

III.2. Vyjadrenie krajského súdu:

10. Vyjadrenie krajského súdu pozostáva z písomného stanoviska sudkyň krajského súdu, ktoré sú/boli sudkyňami spravodajkyňami v jednotlivých odvolacích konaniach. V súvislosti s odvolacím konaním vedeným pod sp. zn. 24Co/103/2022 sudkyňa spravodajkyňa v podstatnom uviedla, že vec napadla do senátu 13. septembra 2022 a 7. decembra 2022 bola rozhodnutá uznesením, ktorým bolo uznesenie súdu prvej inštancie zrušené a vec mu bola vrátená na ďalšie konanie.

11. V súvislosti s odvolacím konaním pôvodne vedeným pod sp. zn. 21Co/57/2023 a momentálne vedeným pod sp. zn. 21Co/47/2024 sudkyňa spravodajkyňa zrekapitulovala priebeh odvolacieho konania a zároveň uviedla, že rozhodnutiu vo veci bránila objektívna prekážka v podobe prebiehajúceho konania o výmaze obchodnej spoločnosti Accentus s.r.o. (žalovaného) z obchodného registra. Vzhľadom na priebeh uvedeného konania je možné *ex off*o výmaz spoločnosti z obchodného registra očakávať v mesiaci november 2024. Sudkyňa spravodajkyňa zároveň poukázala na zmenu v zložení príslušného senátu a skutočnosť, že došlo k vypovedaniu plnej moci právneho zástupcu žalovanej.

III.3. Replika sťažovateľky:

12. Vzhľadom na obsah vyjadrení okresného súdu a krajského súdu ústavný súd nepovažoval za potrebné vyzývať sťažovateľku na zaujatie stanoviska k daným vyjadreniam a pristúpil k meritórnemu posúdeniu dôvodnosti ústavnej sťažnosti.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

13. Podstata námietok sťažovateľky v súvislosti s namietaným porušením označených práv podľa ústavy, listiny, dohovoru a charty je založená na nekonaní, resp. neefektívnej činnosti konajúcich súdov v období po právoplatnosti nálezov ústavného súdu č. k. III. ÚS 381/2021-37, teda od 28. septembra 2021.

14. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy (čl. 38 ods. 2 listiny) osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie veci v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 302/2020). Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd spravidla zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú (i) právna a faktická zložitnosť veci, o ktorej súd rozhoduje, (ii) správanie účastníka súdneho konania a (iii) postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou ESLP v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa.

15. Z hľadiska predmetu konania určenie neplatnosti zmluvy o zriadení záložného práva síce patrí k štandardnej agende všeobecných súdov, avšak ústavný súd už v predchádzajúcom náleze poukázal na mimoriadny význam, ktorý má z pohľadu judikatúry ESLP rozhodnutie v napadnutom konaní vo vzťahu k sťažovateľke (bod 8 nálezov sp. zn. III. ÚS 381/2021).

16. Z prehľadu procesných úkonov súdu vyplýva, že sťažovateľka sa v rozhodnom období čiastočne pričínila o predĺženie napadnutého konania. Okresný súd musel odročiť jedno naplánované pojednávanie (3. 11. 2021) na žiadosť právneho zástupcu sťažovateľky vzhľadom na avizované uzatvorenie mimosúdnej dohody, ku ktorej uzatvoreniu napokon nedošlo. Sťažovateľka rovnako doručila okresnému súdu návrh na zmenu petitu žaloby, s ktorým sa okresný súd musel procesne vysporiadať. Ústavný súd v tejto súvislosti konštatuje, že v súlade s platnou judikatúrou ESLP sťažovateľovi síce nemôže byť vyčítané uplatnenie procesných prostriedkov, ktoré mu na ochranu jeho práv poskytuje vnútroštátny právny poriadok, avšak na druhej strane podľa ESLP nemožno pričítať štátu zodpovednosť za prietahy, ktoré v konaní vznikli v dôsledku nutnosti vysporiadať sa s takýmito návrhmi (k tomu pozri rozsudok ESLP č. 52859/99 z 25. 5. 2004 Dostál proti Českej republike, § 220).

IV.1. K postupu okresného súdu:

17. Z procesných úkonov okresného súdu vyplýva, že nebol v napadnutom konaní vyslovene nečinný a aj napriek tomu, že priebeh konania bol ovplyvnený prebiehajúcim dedičským konaním

po pôvodnom žalobcovi v 1. rade (manželovi sťažovateľky), postupoval vo veci plynulo. Postup okresného súdu bol však v danom období nesústreďený. Okresný súd na pojednávaní uskutočnenom 4. mája 2022 vydal vo veci uznesenie č. k. 3C/42/2017-204, ktorým žalobu odmietol a sťažovateľke uložil povinnosť zaplatiť žalovanému náhradu trov konania v plnom rozsahu. Krajský súd uznesením č. k. 24Co/103/2022-235 zo 7. decembra 2022 uznesenie okresného súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie a nové rozhodnutie. Je nepochybné, že existencia kasačného rozhodnutia je prejavom neefektívnej činnosti okresného súdu a napadnuté konanie tak bolo predĺžené o obdobie odvolacieho konania (4. 5. 2022 – 7. 12. 2022), ktoré ústavný súd pričíta na vrub okresnému súdu. Po vrátení veci okresný súd rozhodol vo veci samej rozsudkom z 22. júna 2023, ktorý dosiaľ nenadobudol právoplatnosť vzhľadom na prebiehajúce odvolacie konanie.

18. Vzhľadom na existenciu kasačného rozhodnutia krajského súdu, ktoré je odzrkadlením jeho neefektívnej činnosti, prihliadajúc na skutočnosť, že v napadnutom konaní nebolo ani po 3 rokoch od právoplatnosti predchádzajúceho nálezu ústavného súdu, teda 7 rokov od podania žaloby, právoplatne rozhodnuté, ústavný súd opätovne konštatoval, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní bolo porušené základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 listiny, jej právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a čl. 47 charty (bod 1 výroku nálezu).

IV.2. K postupu krajského súdu:

19. V súvislosti s postupom krajského súdu ústavný súd uvádza, že prvé odvolacie konanie, ktoré bolo vedené pod sp. zn. 23Co/103/2022, trvalo necelé tri mesiace (13. 9. 2022 – 7. 12. 2022) a prebiehalo plynulo a bez prietáhov.

20. Aktuálne prebiehajúce odvolacie konanie začalo predložením spisu krajskému súdu 17. októbra 2023 a bolo na krajskom súde najprv vedené pod sp. zn. 21Co/57/2023, no momentálne po prikázaní veci najvyšším súdom je vedené pod sp. zn. 21Co/47/2024. Aktuálna dĺžka odvolacieho konania v súčasnosti predstavuje 1 rok.

21. Ústavný súd zohľadňuje rozhodovaciu prax a judikatúru ESLP, podľa ktorej v civilných veciach dĺžka súdneho konania na jednom stupni v trvaní dvoch až troch rokov v závislosti od povahy veci nie je v rozpore s právom na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (napr. Humen proti Poľsku, rozsudok z 15. 10. 1999, body 58 a 69, Calvelli a Ciglio proti Taliansku, rozsudok zo 17. 1. 2002, body 64, 65 a 66).

22. Nadväzujúc na uvedené, ústavný súd konštatuje, že aktuálna dĺžka odvolacieho konania je v zmysle už citovanej judikatúry ESLP súladná s obsahom označených práv podľa ústavy, listiny a dohovoru. Vzhľadom na uvedené ústavný súd preto uvedenej časti ústavnej sťažnosti nevyhovел (bod 4 výroku nálezu).

V.

Priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

23. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez

porušovania základného práva (m. m. napr. IV. ÚS 210/04, IV. ÚS 302/2020). Ústavný súd konštatuje, že v uvedenej veci prichádza do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia. Ústavný súd priznal sťažovateľke finančné zadosťučinenie vo výške 500 eur, ktoré jej je okresný súd povinný zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (bod 2 výroku tohto nálezu). V prevyšujúcej časti požadovaného nároku na priznanie finančného zadosťučinenia ústavný súd návrhu nevyhovел (bod 4 výroku tohto nálezu).

VI. Trovy konania

24. Ústavný súd priznal sťažovateľke náhradu trov konania v sume 856,75 eur v súlade s vyhláškou Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), a to za 2 úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia a písomné podanie ústavnej sťažnosti) vykonané v roku 2024 podľa § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky. Ústavný súd vychádzal zo základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby za rok 2024 v sume 343,25 eur (1/4 výpočtového základu podľa § 11 ods. 3 vyhlášky), tiež zo sadzby za náhradu hotových výdavkov (režijný paušál) za každý úkon právnej služby za rok 2024 v sume 13,73 eur (podľa § 16 ods. 3 vyhlášky). Celková suma náhrady trov konania tak predstavuje sumu 713,96 eur, ku ktorej bolo potrebné pripočítať príslušnú daň z pridanej hodnoty, keďže právny zástupca sťažovateľky je registrovaným subjektom pre jej platbu. Vzhľadom na uvedené ústavný súd vo veci náhrady trov konania sťažovateľky rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 3 výroku tohto nálezu. Priznanú náhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 62 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov v spojení s § 263 ods. 1 Civilného sporového poriadku) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu. V prevyšujúcej časti požadovanej časti náhrady trov konania ústavný súd návrhu nevyhovел (bod 4 výroku tohto nálezu).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 22. októbra 2024

**Libor Duľa
predseda senátu**